

Билјана ВАНКОВСКА

W
Vo vreme na
op{ t a izmama,
ka ` uvawet o na
vist i nat a st anuva
revoluci oneren ~i n

W

Xorx ORVEL

НЕ МЕ ФИРОМИРАЈ

Спомнувањето на минатата година буди различни асоцијации кај секој од нас. Но, во духот на континуитетот (а наспроти општото уверување дека, како граѓани имаме кусо помнење), ајде да се потсетиме на оние две енергични граѓански акции, во кои цивилното општество се ангажираше околу решавањето на проблемот со името на државата. Сега кога прашањето се реактуелизира (а изгледаме толку патетично збунети и затечени заради тоа), редно е да се сетиме на оние прекрасно дизајнирани разгледници со кои го преплавивме Стразбур и Советот на Европа. Ретко убава и позитивна акција со духовити пораки од типот "Не ме Фиромирај" и "Нарекувај ме со моето име Македонија". Минаа само неколку месеци до една друга акција, со доста триумфалистички тон. На Плоштадот Македонија во Скопје се прославуваше 'храбриот' потег на САД, кои како што велеа некои медиуми, во стилот на Александар Македонски го пресекоа Гордиевиот јазол и нè признаа под уставното име. Паролата која не само што преку ноќ се исфрли во етерот, туку дури и се отпечати (заедно со придружните мали американски знаменца), беше "Збогум ФИРОМ, добредојде Македонија". Не знам зошто, но мене звукот на фанфарите, а особено изразот на лицата на главните организатори, ме потсети на она хрватското "Данке Дојчланд". А немаше причина за таква еуфорија... , бидејќи САД не го сторија за нас тоа што Германија го стори за Хрватска! Ние веќе бевме признаена држава (иако со нецелосно признаено име), а со таква прослава не го одбележивме чинот на признавање на државата од страна на САД. Освен тоа, Бушовата администрација уште истиот момент ни стави на знаење дека уставното име ќе го употребува само за билатералната комуникација (така, милосливо ќе ни се обраќаат секогаш кога ќе треба да поддржиме некаква воена интервенција или ќе испраќаме војници кои ќе ги бранат националните интереси на САД низ светот); а такви 'јунаци', простете, има еден куп околу нас: погледнете ги само ставовите на Албанија, СиЦГ или дури и Велика Британија. Нејсе!

Можеби ќе звучи неблагодарно (сепак, на поклонет коњ не му се гледаат забите, па дури и ако е Тројански, нели?), но не можев, а и натаму не можам да го разберам потеклото на таквата еуфорија. Прво, зошто би прославувала на плоштад нешто што ми припаѓа по сила на нештата, што е дел на нашиот вековен идентитет, а не октроирана работа? Она што тогаш не сакавме да го признаеме гласно беше фактот дека со чинот на признавањето на името, САД решаваше една наша внатрешно-политичка и потенцијално безбедносна ситуација. Морковчето беше наменето за 'словенскиот дел' од популацијата (албанската, пак, популација доби нешто поконкретно, како почва на која можат да се садат и моркови и тикви, според вкусот). Ова, всуш-

ност можеше меѓу редови да се прочита во официјалните изјави на Бушовата администрација, а сосема експлицитно беше кажано од страна на Солана на едно јавно предавање во престижната Лондонска школа за економија во ноември 2004 година. Чинот, за жал, не значеше цврста определба или ветување на САД дека ќе го земат овој типично балкански проблем во свои раце со цел да го разрешат, или барем да лобираат во полза на Република Македонија.

МЕГУТОА, НАШИТЕ МЕДИУМИ, ПА И ЕКСПЕРТИТЕ, ПОБРЗАА ДА КАЖАТ ДЕКА СПОРОТ ОКОЛУ ИМЕТО ВЕЌЕ ПРЕСТАНАЛ ДА ПОСТОИ И Е DE FACTO РЕШЕН. ПОЛИТИЧАРИТЕ СЕ ЗАКИТИЈА СО ТУЃО ПЕРЈЕ, ПА ПОБРЗАА ДА КАЖАТ ДЕКА ЧИНОТ Е УСПЕХ НА НИВНА-

ТА ИСТРАЈНА И МУДРА ДИПЛОМАТИЈА.

Од денешна перспектива, сепак, најнаивно звучат оние кои велеа дека правдината (конечно) победила откако Американците, онака правдољубиви и великодушни какви што се, не одлучија да се определат по апсурдниот спор и да заземат став. Овие наши правдољупци, сепак, не забораваја да спомнат дека правдата (за нас) имаше и своја цена т.е. дека ја одработивме и заслуживме на свој начин - преку учеството во една неправедна и нелегална војна (во Ирак) и со директен удар зададен на меѓународната институција основана заради обезбедување респект за меѓународното право (Меѓународниот кривичен суд, од кој ние ги амнестиравме Америкаците, дури и по цена да се сторители на воени

злосторства). Ај, да покажеме чувство за државност и реал-политик (омилената фраза на оние наши интелектуалци и експерти, кои себе се замислуваат како стратегии и можеби неоткриени државници). Ќе признаеме дека светот е неправеден, а ние мали и немоќни. Потребни ни се сојузници, а понекогаш во таквото пазарење ќе мораме да отрпиме некои непријатни уцени само за да опстоиме во немилосрдниот свет организиран според начелата на Хобс. Но, ако е така, како можеме дури и на момент да поверуваме дека зад билатералното признавање на името од страна на САД немаше друг, нивни, гео-политички интерес. **ТОГАШ, ЧЕСНО БИ БИЛО БАРЕМ ДА СИ ПРИЗНАЕМЕ ДЕКА ТАМУ НЕ СТАНУВАЛО ЗБОР ЗА ПОБЕДА НА ПРАВДАТА - БИДЕЈКИ ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ ОДНОСИ НЕ ВЛАДЕЕ АЛТРУИЗАМ, ТУКУ ИНТЕРЕС (ТОА ГО ЗНАЕ И ИДЕАЛИСТ КАКО МЕНЕ).**

Сега, откако стана јасно дека ниту Буш а ла Александар Велики, ниту некој друг ќе го 'избоксува' нашето уставно име, и дека е тоа наша и единствено наша битка, се прашувам каде се притаија креаторите на оние фамозни слогани од почетокот на текстот? **ДАЛИ МОЖЕБИ ВЕ-**

РУВААТ ВО ТАКТИКАТА НА НОЈОТ НА НАШАТА ВЛАДА, КОЈА ИЛИ НЕ ГЛЕДА ПРИЧИНИ ЗА ПРОАКТИВНА ПОЛИТИКА ИЛИ СИ СТАВА РОЗОВИ ОЧИЛА (НАМЕСТО ЛЕКСИЛИУМ?), СЕКОГАШ КОГА ЌЕ ПОЧУВСТВУВА НАБЛИЖУВАЊЕ НА СТРЕСНА СИТУАЦИЈА. А СТРЕСНАТА СИТУАЦИЈА Е ВЕЌЕ ТУКА...

Годината (2005) која беше најавувана како година на разврска на неколку балкански јазли (изгледа потребни се неколку Александри или Бушови за да се пресечат сите), а Косово, пред сè, ја затече меѓународната заедница неподготвена (иако таа тоа нема никогаш да го признае). Едноставно се нема јасна идеја што да се прави со Косово, што со Србија и Црна Гора, за Дејтонска Босна и да не зборуваме... Многу пати досега САД ја имаат запржено чорбата, која Европејците треба да ја сркаат. (Оваа ситуација Каган ја илустрираше низ изреката дека "USA are cooking the dinner, while EU is doing the dishes" - или, САД ја подготвуваат вечерата, а ЕУ ги мие чиниите. Што ако истиот принцип се примени и на Македонија: САД го признаа името за билатерална употреба, а Европејците импотентни и некреативни какви што се, најверојатно ќе почнат да при-

тискаат за признавање на едно хибридно име, божем во знак на компромис и во духот на европското семејство. Дали е во доменот на научната фантастика да се замисли уште една хипотетичка ситуација во која Буш а ла Александар ќе го пресече Гордиевиот јазол на Косово со унилатерално признавање? Чисто за размислување...

ВРЕМЕ Е ДА СЕ СООЧИМЕ СО ФАКТОТ ДЕКА THERE IS NO SUCH THING AS FREE LUNCH, ОСОБЕНО НЕ ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ ОДНОСИ. Билатералниот чин и американскиот морков од 4 ноември се изарчи без да го искористиме моментумот. Малку нè потхранија со чувството на идентитет и со 'добивање' нешто што веќе го имавме (тоа е како кога на Еским ќе успеете да му продадете фрижидер), а доброволно се откажавме од нешто друго, не помалку важно, како што беше територијалната организација на земјата. Америка помогна да се зацрта политичко-географската карта во Македонија, низ општинските граници, кои по неуспехот на референдумот станаа етнички. Всушност, САД беа фер кон двата нација: Македонците го 'добива' името, а Албанците - територијата која ја посакуваа да биде во контрола на лидерите на нивната заедница. Како што тоа не беше случаен потег во предвечерјето на референдумското изјаснување, исто така, не е случајност ниту покренувањето на "прашањето за државните симболи" од страна на албанските партии. Сега, кога повеќе од било кога треба да се создаде цврст национален (а не етнички) фронт по однос на името на државата, најмалку што можат Македонците да очекуваат од своите сограѓани Албанци е и тие да вкусат од американскиот морков, да застанат сплотени со останатите, наместо да ја отвораат Пандорината кутија на другите прашања поврзани со нашиот заеднички идентитет пред светот.

СЕ СЕЌАВАМ НА ЕДНА ВИСТИНСКА АНЕГДОТА ОД 2000 ГОДИНА, КОГА ЕДЕН ДОБАР ПРИЈАТЕЛ, МИРОВЕН ИСТРАЖУВАЧ ОД СКАНДИНАВИЈА, НА ШЕГА МИ ГО ЧЕСТИТАШЕ 8 СЕПТЕМВРИ, ВЕЛЕЈКИ МИ ДЕКА ЌЕ ЖАЛИМЕ ЗА ФИРОМ КОГА ЌЕ ГО ЗАМЕНИМЕ СО ФРОГА. НА МОЕТО ПРАШАЊЕ ШТО ЗНАЧИ КРАТЕНКАТА, ГО ДОБИВ ОДГОВОРОТ FUTURE REPUBLIC OF GREATER ALBANIA. Таа порака сè уште ја сметам за добра шегга. Но, сега ми изгледа многу повпечатлива шеггата за предлог-името ЕРОС. Не, тука не мислам на значењето European Republic of Skopje, туку на целата зае.....а во која се наоѓаме 15 години по осамостојувањето, без целосно признаено име, без една граница, без признаена Црква, опкружени со визни бедеми, дури и од едно Косово... Поголема еротика од ова - здравје!

